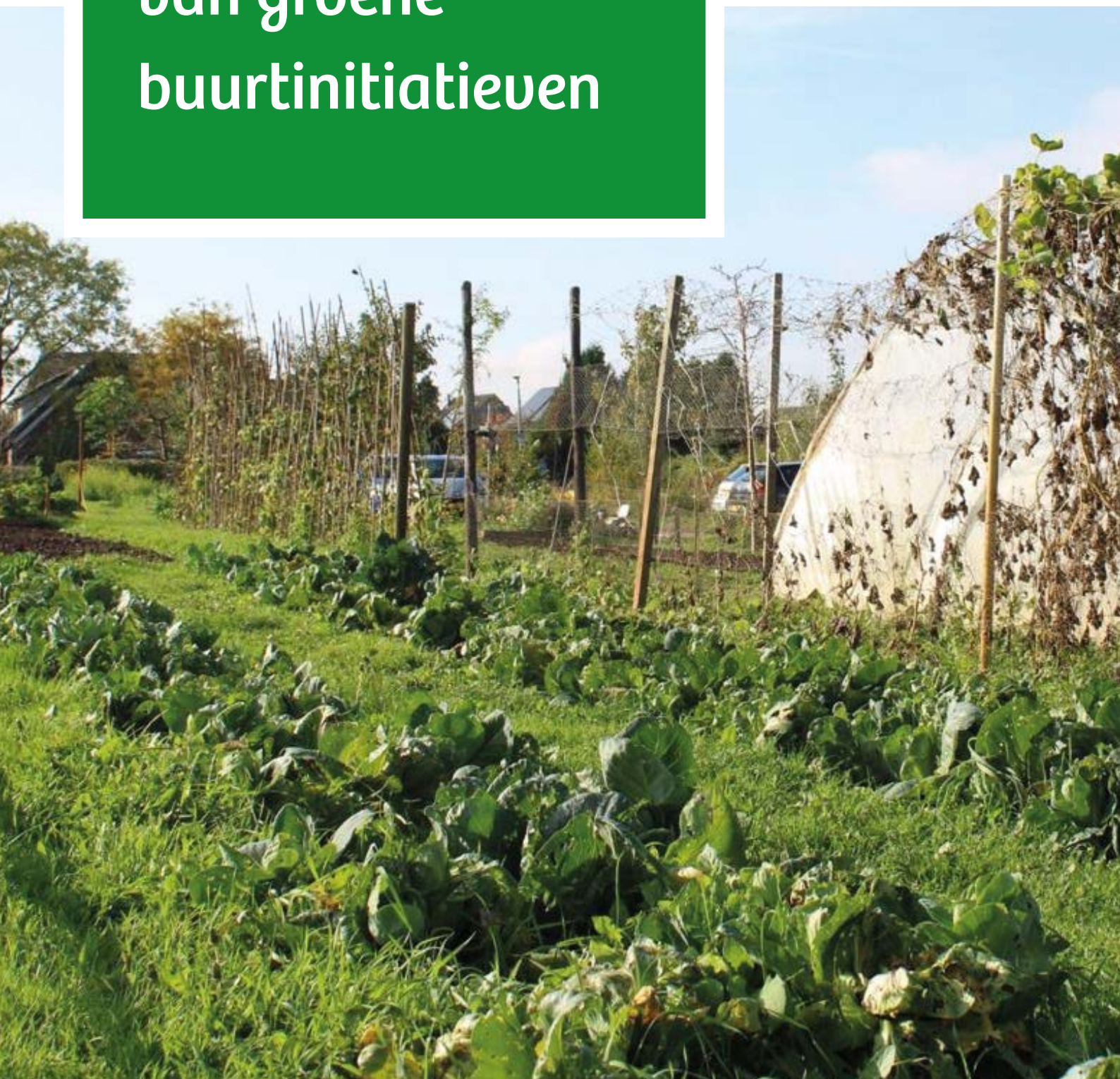

De meerwaarde van groene buurtinitiatieven

Inhoud

1. Voorwoord	3
2. Inleiding	4
3. Impressie	5
4. Impact	7
5. Meerwaarde	8
6. Uitdagingen	10
7. Aanbevelingen	11
8. Bronnen	13
9. Verantwoording	13

Voorwoord

Drie jaar lang waren buurttuinen, voedselbossen en moestuinen mijn tweede kantoor. Wat een geluk. Met het door ZonMw gefinancierde project Participatie in het Groen van Arnhem en Nijmegen (PARTIGAN) mocht ik onderzoek doen naar de betekenis van participatie in het groen voor het welzijn van inwoners. Dat betekende dat ik verschillende groene buurtinitiatieven bezocht en met de initiatiefnemers en vrijwilligers sprak over hun drijfveren om hieraan mee te doen en over de effecten op hun welzijn. Het blijkt dat participeren in een groen initiatief een breed palet aan positieve effecten teweegbrengt. Van minder eenzaamheid tot gezonder leven. Je werkt immers lekker buiten, bent bezig met je handen en even weg uit je hoofd, leert nieuwe mensen kennen en bouwt mee aan een prettige buurt.

De gemeente Arnhem en Nijmegen hebben mooie groene en sociale ambities. Het combineren van die twee is niet makkelijk te vatten in beleidsplannen. PARTIGAN had tot doel om te onderzoeken hoe het vergroenen van de leefomgeving kan leiden tot meer gebruik van het groen, en daarmee tot gezondheidswinst. We wilden het gebruik van door de gemeente aangelegd nieuw groen monitoren, en dan met name de participatie van inwoners: als inwoners hebben meegedacht over het nieuw te ontwerpen groen, maken ze er dan ook meer gebruik van? Door corona moest deze opzet aangepast worden en is de focus komen te liggen op de betekenis van groene buurtinitiatieven. Het werk op de tuinen ging immers door, terwijl participatieactiviteiten rondom gemeentelijke vergroening niet mogelijk waren.

En dat raakt misschien wel de kern van het project. Het informele veld kan veel teweegbrengen, o.a. dankzij de flexibiliteit om te kunnen meebewegen met wat er speelt, lokaal en in de maatschappij. Inwoners met ideeën en energie kunnen prachtige groene ontmoetingsplekken realiseren die van absolute meerwaarde zijn voor de buurt en de stad. Ze kunnen inwoners bereiken die tussen wal en schip vallen. Zij opereren zowel binnen als buiten de formele kaders van de gemeente, en dat is hun kracht. De uitdaging is om deze initiatieven een stevige plek te geven in lokaal beleid, en zo te zorgen voor de borging van hun meerwaarde voor de groene en gezonde leefomgeving. Groene initiatieven zijn namelijk pareltjes!

Deze publicatie deelt de lessen uit PARTIGAN en hoopt hiermee andere initiatieven en gemeenten te inspireren om te bouwen aan groene en gezonde steden.

Marthe Derkzen – onderzoeker bij Wageningen University & Research

Inleiding

Wat als inwoners een stuk gemeentelijke grond in gebruik nemen? Aan de slag gaan met een moestuin, vlindervriendelijke bermen, biodiversse boomspiegels of een andere groene droom. Is dat leuk, is dat lastig? Als je daar als gemeente aan meewerkt, hoeveel tijd en geld investeer je daar dan in? Vragen die in veel gemeentehuizen gesteld worden, en terecht.

Bij mensen met zo'n groene droom leven weer andere vragen: Hoe betrek ik zoveel mogelijk buurtbewoners? Hoe krijg ik steun en erkenning van de gemeente? Waar vind ik structurele financiering?

Over al deze vragen gaat het onderzoek Participatie in het Groen van Arnhem en Nijmegen (PARTIGAN). PARTIGAN is een samenwerkingsverband gefinancierd door ZonMw waarin kennisinstellingen, gemeenten, buurtinitiatieven en groene en gezondheidsorganisaties van september 2018 tot april 2023 onderzoek deden naar de waarde en betekenis van participatie in het groen. Met als achterliggend doel om via deze weg de gezondheid van inwoners te verbeteren.

Deze publicatie is bedoeld om het project mee af te sluiten. Een publicatie die bestaande en nieuwe groene buurtinitiatieven (binnen en buiten Arnhem en Nijmegen) verder helpt, en tegelijk nuttig en interessant is voor overheden en organisaties die met groene buurtinitiatieven van doen hebben.

Impressie

Maak kennis met vier groene buurtinitiatieven

In het onderzoek naar de betekenis van lokale groene burgerinitiatieven in Arnhem en Nijmegen zijn tien buurtinitiatieven betrokken. Er bestaat een grote diversiteit in soorten initiatieven, hoeveel mensen betrokken zijn, wat hun doel is en hoe ze zich georganiseerd hebben. Om die diversiteit te laten zien, maken we kennis met vier heel verschillende groene burgerinitiatieven.

Buurtmoestuyn De Vlindertuin

“Er zijn veel mensen in onze wijk die niet meer meedoen in de samenleving. Ze hebben psychische problemen, waardoor ze zich niet goed voelen en niet meer kunnen werken. We zijn de Vlindertuin gestart als plek waar zij wel kunnen meedoen. Het is een heel laagdrempelige manier om ergens bij te horen. Mensen te ontmoeten.

Dat sociale doel staat voorop. Je kunt komen en gaan wanneer je wilt, je hoeft geen vaste vrijwilligerstaken te hebben. Je mag ruzie maken, je mag een keer de fout in gaan, lelijke dingen zeggen, sorry zeggen en we gaan weer verder. Dat is wel belangrijk.

Het mooie van de tuin is natuurlijk: die tuin is alleen maar. Je wordt verrast door de tuin, je kunt ervan genieten, je wordt geactiveerd door de tuin. En dan ontstaat er dus een samenwerking tussen mensen die eigenlijk niet meer samenwerken. Mensen leren weer onderdeel te zijn van een groep. Daar voel je je ook weer mens door.”

Initiatiefnemer Dirk Jan

Ontmoetingsplaats De Broederij

“In het begin werd er best argwanend gekeken naar wat wij hier kwamen doen. Wij waren die linkse, creatieve, vreemde dames die ineens van ver - van over de brug - hier de wijk in kwamen. Het gebouw was vervallen, daar moest best veel aan gebeuren. Door de activiteiten kwamen er een aantal vaste groepen mensen binnen. De KunstExpress, Beweging 65+, Buurtsoep. We zijn in de wijk gaan aanbellen, gewoon met de vraag: “We willen de tuin gaan ontwerpen, heb je ideeën?”

Wat ik hier zo mooi vind, is dat het gewoon ontstaat met de mensen. Er gebeurt eigenlijk het meeste wanneer er geen activiteit gepland is.

In het begin deden wij echt alles zelf. En nu is het zo, dan kom je aan zie je: hé, de heg is weer gesnoeid, of: het gras is weer gemaaid. Mensen komen aanwaaien. Ik hoorde nu net ook de deur en zag een auto vertrekken.

Ik las laatst een mooi woord en dat vond ik wel op ons van toepassing: buurtverbinder. Voor ons is het belangrijkste dat degene die deelneemt het gevoel heeft; “Ik doe er toe”.

Initiatiefnemer Jorine

Stadslandbouw Mooieweg

"We telen groente voor de voedselbank. In het begin wilden we alleen vrijwilligers die kwamen helpen, maar we merkten we dat het ook heel goed is om activiteiten te organiseren of koffieochtenden en daarmee mensen binnen te halen die niet meteen meewerken.

Er zijn nu zo'n 100 mensen die op een of andere manier actief zijn. Volgens mij zijn mensen zich door corona meer bewust geworden van het belang van buiten zijn, een mooie omgeving en misschien ook wel meer op zoek naar sociale contacten. Die 100 betrokkenen zijn deels gepensioneerde mensen, deels mensen die werken en wel een ochtend hier willen zijn en deels mensen zonder werk. Wij merken dat mensen uit die laatste groep, vaak mensen in de bijstand, hier en daar meer stevigheid opdoen en uiteindelijk toch weer uitvliegen en aan het werk gaan. Af en toe komen er ook jongeren stage lopen.

We hebben een samenwerking met het Natuurcentrum, zij doen een scholenproject hier en hebben ons ook veel geholpen, en met het Wijkplatform. Als je onze vrijwilligers vraagt wat de reden is dat ze hier actief zijn, komt het voedsel produceren voor de voedselbank naar voren als hoofdreden. En als tweede wordt altijd het onderlinge contact genoemd. Mensen vinden het prettig om in het groen bezig te zijn, maar vooral om dat samen te doen."

Initiatiefnemer Tom

Van Tuin tot Bord - Nijmegen

"Elke week is er een maaltijd voor de buurt, zoveel mogelijk met groente uit de moestuin. Er zijn vier moestuinen met vrijwilligersgroepen en drie buurtrestaurants met weer andere vrijwilligers. Afgelopen jaar zijn er zo'n 3500 maaltijden gekookt voor mensen uit de buurt.

Zichtbaarheid in wijkbladen is goed en vaak komen er ook mensen kijken als je bezig bent. Vrijwilligers komen regelmatig via het buurtteam, opbouwwerk of een zorgorganisatie, maar ook wel gewoon uit zichzelf. Buurtbewoners die wel eens komen eten en zich aanmelden voor de kookgroep, bijvoorbeeld.

De mensen komen hier vooral voor de gezelligheid. In de moestuinen zijn er mensen die het lekker vinden om buiten de werken, maar ook daar zie je dat het sociale aspect heel belangrijk is.

Het leren kennen van allerlei verse groentes is misschien niet de aanleiding om mee te doen, maar wel een mooi gevolg. De groente kan deelnemers echt verrassen: wat is dit? Hoe smaakt dit? Ze leren werken met verse producten rechtstreeks uit de tuin, waar nog zand in zit en soms diertjes. Voor menigeen gaat er een wereld open.

De moestuin is ook een aantrekkelijke plek voor andere wijkbewoners. Een saai grasveld is getransformeerd in heerlijke stadstuin, moestuinbakken kwamen in plaats van grind. Het was echt een ontdekking om te merken hoe fijn omwonenden het vinden. Wie er allemaal komen kijken, er even doorheen wandelen, soms iets vragen. Buurtgenoten komen elkaar hier ontmoeten en ervan genieten. Het doet ook wat met een wijk."

Initiatiefnemer Elly

Impact

De betekenis voor deelnemers

Elk groen buurtinitiatief begint met een bepaalde drijfveer, een eigen doelstelling. Vaak veranderen die doelen in de loop der tijd nog een paar keer, door omstandigheden of voortschrijdend inzicht. Hoe divers is de impact die een buurtinitiatief heeft op betrokkenen? We vroegen 130 deelnemers (van verschillende initiatieven) wat het groene buurtinitiatief betekent in hun leven. De cijfers laten een duidelijke impact zien:

- 75% doet door het initiatief meer mee aan de samenleving
- 89% heeft meer contact met anderen
- 63% merkt dat het helpt om gezonder te leven
- 38% is gezonder gaan eten
- 40% beweegt meer
- 43% voelt zich fitter
- 55% komt meer buiten
- 41% leert over gezonde voeding
- 38% heeft minder stress
- 74% komt meer onder de mensen
- 43% leert beter om te gaan met anderen
- 40% leert zichzelf beter te begrijpen
- 25% leert beter omgaan met tegenslagen
- 46% ontwikkelt arbeidsvaardigheden
- 64% heeft het gevoel dat het initiatief ook een beetje van haar/hem is

Meerwaarde

Als de gemeente groene buurtinitiatieven omarmt

Op individueel niveau is de impact van een groen buurtinitiatief duidelijk. De impact is te verdelen in de categorieën participatie, gezondheid, sociale verbinding en welzijn. Daarnaast is er een ruimtelijk effect: het vergroenen van een omgeving met een hogere biodiversiteit en betere klimaatadaptatie tot gevolg.

Participatie

Dat mensen met een lage sociaaleconomische status meer meedoen in de samenleving is een van de grootste effecten van een groen buurtinitiatief. Driekwart van de deelnemers geeft in de vragenlijst aan dat hun betrokkenheid bij het initiatief daartoe geleid heeft. 46% geeft aan arbeidsvaardigheden te ontwikkelen, ook bij buurtinitiatieven die geen doelen hebben op het gebied van re-integratie of arbeidsmatige dagbesteding.

“Je wordt geactiveerd door de tuin” zegt een van de initiatiefnemers. Het groene aspect van de projecten speelt daar een cruciale rol in: je hebt niet alleen met mensen van doen, ook met de natuur. Die vraagt iets van je, die kan je verrassen en teleurstellen, daar ga je een relatie mee aan. Mensen die nog niet goed in staat zijn die relatie met andere mensen te onderhouden, hebben profijt van die relatie met het groen.

Gezondheid

Meer dan de helft van de ondervraagde deelnemers geeft aan dat het groene buurtinitiatief ertoe heeft geleid dat ze gezonder zijn gaan leven. Meer naar buiten, meer bewegen, meer kennis van gezond eten en minder stress zijn onderdelen van die gezondheid. Het bevorderen van positieve gezondheid bij inwoners is een beleidsdoel van gemeenten en groene buurtinitiatieven leveren een meetbare bijdrage aan een gezonde leefstijl van inwoners.

Stadslandbouw Mooieweg levert verse groente aan de voedselbank en draagt daarmee ook heel concreet bij aan de gezondheid van andere inwoners. Ontstening en vergroening van een straat of buurt heeft ook positieve gezondheidseffecten op de omwonenden die niet participeren.

Sociale verbinding

Zijn de deelnemers aan groene buurtinitiatieven niet veelal mensen die al een vol sociaal leven hebben en deelname aan dit project simpelweg verkiezen boven andere sociale activiteiten? Nee. “Ik heb meer contact met anderen” antwoordde 89% van de bevroegde deelnemers. 74% zegt meer onder de mensen te komen door betrokkenheid bij het buurtinitiatief en 43% vindt zelfs dat ze beter leren omgaan met andere mensen. Het groene buurtinitiatief draagt dus sterk bij aan het vormen van een sociaal netwerk.

Een aantal van de in dit onderzoek bekeken buurtinitiatieven heeft zelfs een stevige rol in het opbouwwerk in de wijk. De initiatiefnemers van De Broederij herkennen zich het best in het woord ‘buurtverbinder’. In de participatiesamenleving wordt een groot beroep gedaan op het sociale vangnet van mensen, versterking van deze netwerken is daarom voor gemeenten een wenselijke ontwikkeling.

Welzijn

Minder stress, meer contacten. Een kwart van de mensen zegt beter te leren omgaan met tegenslagen. In de interviews met initiatiefnemers speelt dit ook een grote rol: conflicten die ontstaan, gedoetjes onderling, dingen die anders uitpakken dan je dacht. Leren omschakelen, veerkracht ontwikkelen. Wanneer mensen in een buurt beter worden in omgaan met conflicten, wordt er minder een beroep gedaan op welzijnswerkers, politie, jeugdwerk en buurtbemiddeling. Maar ook de andere kant: ergens deel van uitmaken, iets zien groeien door jouw inzet, succeservaringen. “Dit initiatief is ook een beetje van mij” zegt 64% van de bevroegde deelnemers. Het buurtinitiatief wordt een stukje van je identiteit en draagt daarmee bij aan je eigenwaarde.

Biodiversiteit en klimaatadaptatie

Versteende pleintjes worden buurttuinen, op verwaarloosde gebieden gaat gezond voedsel groeien. De ruimtelijke meerwaarde is bij veel initiatieven duidelijk: er ontstaat meer biodiversiteit en de omgeving wordt klimaatbestendiger ingericht, bijvoorbeeld doordat de bodem meer water vasthoudt. Daarnaast wordt de kennis vergroot waardoor deelnemers en buurtbewoners ook in eigen tuin meer biodiversiteit kunnen stimuleren. De cirkel van invloed is het grootst wanneer mensen voor langere periode structureel betrokken zijn bij een groen initiatief, de opgedane kennis wordt gedeeld met buren, familie en andere contacten.

Voor gemeenten zijn het verhogen van biodiversiteit en klimaatbestendigheid van de omgeving concrete doelen. Sommige gemeenten hebben het verhogen van bewustwording en kennis bij inwoners ook als doelstelling. Aan al deze doelen leveren groene buurtinitiatieven een bijdrage.

Uitdagingen

Om rekening mee te houden

“Je moet jezelf als initiatief continu opnieuw uitvinden” zegt één van de initiatiefnemers in haar interview. Tegenslagen, weerstand en onverwachte ontwikkelingen hebben een vormend effect op een initiatief, de groep betrokkenen en de doelen die het initiatief nastreeft. Die zoektocht kenmerkt de eerste jaren van bijna elk initiatief en de organische groei naar meer stabiliteit hoort ook bij het feit dat het burgerinitiatieven zijn. De meest voorkomende uitdagingen in het kort:

Structurele financiering

Startsubsidies helpen om de bal aan het rollen te krijgen, maar zonder structurele financiering sterft een initiatief vanzelf weer uit. Structureel budget voor materiaalkosten of voor een betaalde kracht is nodig om de meerwaarde van een initiatief structureel te borgen. Fondsen en subsidies zijn in de meeste gevallen incidenteel projectgeld. In Arnhem is het AANjaagfonds opgezet om initiatieven ook met procesgeld te ondersteunen.

Er is bovendien een grote vraag naar ruimte (voor o.a. woningbouw, energietransitie, natuurontwikkeling) waardoor het op sommige plekken moeilijk is een toezegging te krijgen om een terrein voor de lange termijn te mogen gebruiken.

Personele capaciteit bij de gemeente is ook een beperkende factor, er zijn vaak meerdere initiatieven die aanspraak maken op dezelfde ondersteuning en budgetten van de gemeente.

Verantwoordelijkheden en vrijwilligers

Veel mensen willen graag een vast afgebakend deeltaakje, er zijn minder vrijwilligers die zich bekommeren om het geheel of het overzicht houden. Betrokkenen voelen eigenaarschap, maar zijn minder geneigd om breder verantwoordelijkheid te dragen. Tegelijk kan lang niet iedereen die verantwoordelijkheid aan, waardoor er soms dingen mislopen.

Voor initiatiefnemers en coördinatoren is het daarnaast de kunst om ‘met de voeten in de klei’ te blijven. Als je tijd helemaal wordt opgeslokt door fondsenwerving, regelzaken en vergaderingen kan je de voeling met je initiatief verliezen en daarmee mogelijk ook de energie die je ervan krijgt.

Praktisch elk initiatief krijgt te maken met wisselingen in de samenstelling van bestuur, zoeken naar de juiste rechtsvorm, verdeling van taken en verantwoordelijkheden – zeker wanneer er ook betaalde functies zijn.

Bereiken van sommige doelgroepen

Als initiatiefnemers uitgaan van hun eigen referentiekader, bereiken ze mensen die op hen lijken. Andere doelgroepen hebben andere drijfveren, wensen en gewoontes. Mensen met een lage sociaaleconomische status of andere cultuur worden daardoor niet altijd bereikt, terwijl de potentiële impact bij deze groepen groot is.

De gemeente wordt door mensen met een lage sociaaleconomische status rechtstreeks moeilijk bereikt, als er geen in de wijk bekende tussenpersoon (zoals wijkopbouwwerker) is die kan bemiddelen.

Samenwerkingen met zorg, onderwijs en welzijnsorganisaties, bijvoorbeeld door het aanbieden of faciliteren van dagbesteding, leerwerkplaatsen en stages, lopen in de praktijk niet altijd makkelijk. Het verschil in opbouw tussen een professionele organisatie en een vrijwilligersgroep speelt daarin een rol.

Contacten en project bestendigen

Hoe krijg je als initiatief de gemeente zo ver om structurele financiering beschikbaar te stellen? Het is een uitdaging om duidelijk maken dat je buurtinitiatief het niveau van een persoonlijke hobby ontstijgt, dat er draagvlak is en dat het meerwaarde biedt. Beleidsmakers kijken met een andere bril of spreken een andere taal dan initiatiefnemers. Soms is het lastig om dat verschil te overbruggen en elkaar te vinden.

Wisselende aanspreekpunten bij gemeenten en betrokken organisaties maken het ook lastig om een stabiele samenwerking op te bouwen. Kennis van en ervaring met het buurtinitiatief gaat met de wisseling vaak verloren, wat betekent dat een initiatiefnemer opnieuw tijd moet investeren in het duidelijk maken van de meerwaarde van hun initiatief.

Aanbevelingen

Hoe een groen buurtinitiatief sterker wordt

Wat verhoogt (de kans op) het succes van een groen buurtinitiatief? Tips voor initiatiefnemers en voor gemeenten.

Tips voor (toekomstige) initiatiefnemers

1

Zoek mensen actief op als je de groep die deelneemt wil vergroten. Ga de wijk in, nodig mensen uit voor een activiteiten of deel iets uit. Veel mensen moeten persoonlijk uitgenodigd worden voordat ze de stap zetten betrokken te raken. Ontzorgen of het makkelijk maken helpt om mensen actief te krijgen. Houd er ook rekening mee dat veel mensen niet digitaal vaardig zijn en er ook een deel van de mensen laaggeletterd is.

2

Zorg dat deelnemers de ruimte krijgen om betekenisvolle ervaringen op te doen. Iedereen doet dat op zijn/haar eigen manier. Geef daarom ruimte om een eigen invulling te geven aan deelname. Een open, ontspannen en positieve sfeer draagt daar aan bij!

3

Creëer een veilige omgeving waarin deelnemers zich geaccepteerd voelen. Het erkennen van overeenkomsten en verschillen tussen deelnemers zorgt dat mensen zich welkom voelen en van elkaar kunnen leren.

4

Sociaal contact tijdens het werken zorgt voor verbinding. Zorg ervoor dat deelnemers samen dingen doen en samenwerken met elkaar. Gezamenlijke koffie- en theepauzes tussen het werken zijn daarbij ook heel waardevol.

5

Vier de successen. Breng de dingen die bereikt worden in beeld en onder de aandacht bij de gemeente, bij de buurt, bij fondsen en donateurs. Laat je impact en meerwaarde zien, dat helpt om de energie vast te houden en geeft vaak ook weer nieuwe ideeën.

Verder lezen

Ben je een initiatiefnemer en wil je een handige manier om samen te bespreken hoe jullie je doel kunnen bereiken? Of het in kaart brengen van je strategie, bijvoorbeeld voor een subsidieaanvraag?

Lees hier de digitale publicatie Meer impact met een goede strategie: Simpel stappenplan voor lokale initiatieven met grote plannen.
wur.nl/nl/show/stappenplan-lokale-initiatieven.htm

Tips voor beleidsmakers

1

Faciliteer initiatieven. Als gemeente kun je heel waardevol zijn door te helpen met vergunningen, subsidieregelingen, ondersteuning bij fondsaanvragen. Maar ook praktisch, door af en toe te hulp te schieten bij grote klussen. Sluit aan bij wat er is en timmer het niet dicht met regels, dat haalt de energie eruit.

2

Zorg dat groene burgerinitiatieven geïntegreerd worden in de strategie van gezondheidsbevordering. Koppel initiatieven aan wijkteams of wijkregisseurs zodat de verbinding met de gemeente laagdrempelig is. Daarmee wordt het ook makkelijker om kwetsbare mensen te verbinden met het initiatief en de positieve impact te vergroten.

3

Laat niet helemaal los. Nazorg of follow-up is net zo belangrijk als hulp bij de start. Soms is meer structurele hulp nodig van een buurtwerker om een initiatief succesvol te maken in een wijk waar veel mensen met lage sociaaleconomische status wonen. Geef het tijd om te groeien!

4

Geef als gemeente het goede voorbeeld. Mensen met een lage sociaaleconomische status wonen vaker in wijken met achterstallig onderhoud en weinig openbaar groen. Wil je deze doelgroep betrekken bij een groen buurtinitiatief of bij een thema als biodiversiteit, geef als gemeente dan ook het goede voorbeeld en besteed aandacht aan een kwalitatieve omgeving.

5

Evalueer en breng de meerwaarde in beeld. Kijk ook bij afgeronde projecten na een aantal jaar opnieuw met de buurt naar een plek. Wat is de stand van zaken, voldoet het aan wat de bedoeling was, is er nog iets nodig?

Verantwoording

Over deze publicatie

Bronnen

- Onderzoekssamenvatting De betekenis van (groene) lokale burgerinitiatieven in Arnhem en Nijmegen, door Mellany van Bommel (WUR).
- Interviews met initiatiefnemers van Stadslandbouw Mooieweg, Buurtmoestuin De Vlindertuin, De Broederij, Van Tuin Tot Bord.
- Gesprekken met:
 - Sonia Davelaar en Marianne Mondria, Opbouwwerkers bij Bindkracht10 in Nijmegen.
 - Hans van Ammers, strategisch bestuursadviseur energietransitie en klimaatadaptatie, Gemeente Arnhem.
 - Ton Verhoeven, Beleidsadviseur Groen en Klimaatadaptatie, Trekker Klimaatadaptatie en Groene Vitale Stad, Gemeente Nijmegen.

Participatie in het groen van Arnhem en Nijmegen (PARTIGAN)

PARTIGAN is gefinancierd door ZonMw, projectnummer 531001318.

Wageningen University & Research: Marthe Derkzen, Lenneke Vaandrager, Jan Hassink, Sjerp de Vries, Mellany van Bommel

Radboud Universiteit Nijmegen: Elisabeth Hense

IVN Gelderland: Marieke Ankoné

Gemeente Nijmegen: Ton Verhoeven

Gemeente Arnhem: Hans van Ammers

Pharos: Chandra Verstappen, Annelies Acda

Bindkracht10: Sonia Davelaar, Marianne Mondria

Groen Arnhem: Sanne Blok

Vrije Universiteit Amsterdam: Jolanda Maas

Staatsbosbeheer: Jan Janse

Meer lezen

Lees alle publicaties over Partigan op www.wur.nl/en/project/partigan-participatory-greening-of-arnhem-and-nijmegen-1.htm

Colofon

Tekst & redactie

Marieke Ankoné en Eveline Vink, IVN Gelderland

Vormgeving

Anne Copier, IVN Natuureducatie

Foto's

Stichting EcoVrede, Sanne Bom, De Broederij, Mellany van Bommel

Met dank aan alle groene buurtinitiatieven: De Broederij, De Buurtakker, De Groene Schakel, De Vlindertuin, De Waalgaard (ARBRES), EcoVredeGaard, Hof van Heden, Huis van Compassie, Landgoed Grootstal, Stadslandbouw Mooieweg en Van Tuin Tot Bord.

